

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙๑
วันพุธ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๗. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๘. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๙. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๒. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๓. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๔. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๕. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๖. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๗. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๙. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นางกิริณา สุมาวงศ์	(ลาการประชุม)
๒. นายอัษฎพร จารุจินดา	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจันทพันธ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์

๒. นายเชษฐ์ โทณะวนิก

๓. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้อรอด

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง หรือต่อที่ประชุมว่า สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้มีมติให้แก้ไขความในร่างมาตรา ๕๒ เป็นดังนี้

มาตรา ๕๒

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดมิได้

ในการจัดให้มีสาธารณูปโภคตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง รัฐต้องไม่เรียกเก็บค่าบริการจนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร

ในการนำกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนเช่าหรือดำเนินการด้วยประการใด รัฐต้องรักษาประโยชน์ของรัฐอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชน และประโยชน์ตอบแทนอันพึงได้ตามหลักธุรกิจทั่วไป”

เนื่องจากความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๕๒ ความว่า “รัฐต้องรักษาประโยชน์ของรัฐอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชน และประโยชน์ตอบแทนอันพึงได้ตามหลักธุรกิจทั่วไป” เป็นถ้อยคำที่มีลักษณะขัดแย้งกันเอง จึงเสนอความใหม่เพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาทบทวน ดังนี้ “รัฐต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับ และค่าบริการที่จะเรียกเก็บจากประชาชนประกอบกัน”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรื้อการพิจารณาร่างมาตรา ๕๒

นอกจากนี้ สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคารที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้มีการอภิปรายและแสดงความเห็นเกี่ยวกับการจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินและจัดหาแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคให้เพียงพอ จึงได้ยกร่างบทบัญญัติร่างมาตรา ๖๘/๑ เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดิน และการวางผังเมืองและร่างมาตรา ๖๘/๒ เรื่องการจัดหาทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ที่ประชุมพิจารณา ดังนี้

มาตรา ๖๘/๑

“มาตรา ๖๘/๑ รัฐพึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินทั่วประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และจัดให้มีการวางผังเมืองทั่วประเทศและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอตัดคำว่า “ทั่วประเทศ” ออก

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมีความกังวลเกี่ยวกับเรื่องการเข้ามาถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินของคนต่างด้าว ทั้งในรูปแบบบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ควรกำหนดวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดวิธีการแก้ปัญหการเข้ามาถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินของคนต่างด้าว ควรกำหนดไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรอง ทั้งนี้ การเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย จำเป็นต้องผ่อนปรนให้สามารถถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนด

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “พัฒนาเมืองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย” เป็นถ้อยคำที่เหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากอาจมีการตีความว่าเป็นเพียงการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมของเมืองโดยทั่วไปได้

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๖๘/๑ เป็นเรื่องการวางผังเมือง (urban planning) และการพัฒนาเมือง (urban development)

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความว่า “พัฒนาเมืองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย” ควรแก้ไขเป็น “การปรับปรุงหรือฟื้นฟูเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า” หรือเรียกว่า urban renewal

- การปรับปรุงหรือฟื้นฟูเมือง (urban renewal) ในต่างประเทศ หมายความว่ารวมถึงการฟื้นฟูอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเดิมให้ทันสมัยยิ่งขึ้นด้วย

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า การวางผังเมือง (urban planning) เป็นการกำหนดประเภทการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมื่อมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินไประยะเวลาหนึ่งจะสามารถพัฒนาเมือง (urban development) ให้ดีขึ้นได้อย่างไร

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การใช้ที่ดินเป็นเรื่องที่มีความสำคัญซึ่งมีข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง และระหว่างรัฐกับประชาชนจำนวนมาก ทั้งนี้ ร่างมาตรา ๖๘/๑ ไม่ได้กล่าวถึงการปฏิรูปที่ดิน หรือการกระจายการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่เหมาะสม ซึ่งทำให้ร่างมาตรา ๖๘/๑ มีเนื้อหาที่แคบเกินไป

- ปัญหาการวางผังเมืองในปัจจุบันคือ มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดผังเมืองโดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีการแก้ไขผังเมืองให้เปลี่ยนแปลงไปจากการใช้ที่ดินตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น การวางผังเมืองในพื้นที่สุขุมวิท มีการแก้ไขผังเมืองกำหนดความสูงเพื่อให้สามารถสร้างอาคารสูงแทนที่พื้นที่สำหรับสาธารณประโยชน์

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกระจายการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้บัญญัติไว้ในเรื่องเกษตรกรตามร่างมาตรา ๖๙ เนื่องจากมีความมุ่งหมายที่จะกระจายการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรเป็นสำคัญ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในส่วนแรกของร่างมาตรา ๖๘/๑ ควรแก้ไขเป็นความว่า “รัฐพึงวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ...” ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการวางแผนการใช้ที่ดิน (land use planning) สำหรับเรื่องการวางผังเมืองมีการแบ่งแยกออกเป็น ๓ ระดับ คือ ผังเมืองเฉพาะ ผังเมืองจังหวัด และผังเมืองภาค ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ไม่มีการวางผังเมืองภาคให้มีความชัดเจน ดังนั้น ควรกำหนดให้รัฐมีการวางผังเมืองในทุกระดับ และมีการบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเรื่องการพัฒนาเมือง ควรกำหนดให้รัฐดำเนินการพัฒนาเมืองให้เจริญเติบโตอย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละเมือง

- การยกฐานะอำเภอแม่สอดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษมีปัญหาการบังคับใช้ผังเมืองเช่นกัน แต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศให้มีการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายผังเมืองในบางเขตพื้นที่ที่จะยกฐานะเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ ดังนั้น แม้มีการกำหนดเรื่องการวางผังเมืองในรัฐธรรมนูญ ก็อาจถูกประกาศหรือคำสั่งพิเศษยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายผังเมืองได้ ซึ่งทำให้กฎหมายไม่มีสภาพบังคับอย่างแท้จริง

- ความในร่างมาตรา ๖๘/๑ ส่วนต้น หมายถึงการจัดพื้นที่ (zoning) ในการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เหมาะสม ส่วนความในส่วนท้ายเป็นเรื่องการพัฒนาเมือง (urbanization) คือ การปรับปรุงเมืองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะอนามัย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

- การพัฒนาเมือง (urban development) ควรกำหนดให้มีการพัฒนาเมืองให้เจริญเติบโตตามสภาพการณ์ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

- การวางผังเมืองและการพัฒนาเมืองต้องพิจารณาในหลายมิติ ซึ่งรวมถึงการวางผังเมืองและการพัฒนาเมืองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ยากไร้ เช่น แนวคิดในเรื่องการปรับปรุงหรือฟื้นฟูเมือง (urban renewal) ในพื้นที่ที่เสื่อมโทรมและแออัด เป็นต้น รัฐจะดำเนินการกำหนดนโยบายสาธารณะที่จะทำให้บริเวณดังกล่าวได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น และประชาชนผู้ยากไร้สามารถอยู่อาศัยโดยมีความปลอดภัยได้อย่างไร หรือกรณีแนวคิดในการฟื้นฟูสถานที่ที่ไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในเขตเมือง ให้เปลี่ยนเป็นพื้นที่สำหรับการค้าขาย

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๘/๑ เป็นดังนี้ “รัฐพึงวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และจัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญเติบโตโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่”

- มีการแสดงความเห็นว่า ความในส่วนตัวของร่างมาตรา ๖๘/๑ ที่แก้ไขใหม่ เรื่องการวางผังเมืองและการพัฒนาเมืองมีความเหมาะสมแล้ว แต่ความในส่วนต้นของร่างมาตรา ๖๘/๑ ที่แก้ไขใหม่ที่กำหนดให้รัฐพึงวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างแท้จริง

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มาตรา ๘๕ (๑) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดให้รัฐต้องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย ซึ่งความดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้กับร่างมาตรา ๖๘/๑ ได้

- มีการแสดงความเห็นว่า การพัฒนาเมืองควรพิจารณาความมุ่งหมายหลายเรื่องประกอบกัน ไม่ควรมุ่งหมายเฉพาะเรื่องการสร้างความเจริญเติบโตของเมืองเพียงอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอปาย หรืออำเภอเชียงคาน เป็นต้น ในปัจจุบันความเป็นเมืองชนบทลดลงไปอย่างมาก ดังนั้น สภาพความเป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตและทันสมัยอาจไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นเสมอไป ในทางกลับกัน คุณภาพชีวิตของคนในเมืองควรเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากกว่า

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการกระจายการถือครองที่ดินนั้น ภาครัฐมีความพยายามที่จะตรากฎหมายจำกัดการถือครองที่ดินของประชาชนโดยกำหนดให้ประชาชนแต่ละคนมีสิทธิถือครองที่ดินจำนวนตามที่กำหนด บุคคลใดถือครองที่ดินเกินจำเป็นก็ต้องคืนที่ดินที่ตนถือครองคืนให้แก่รัฐ แต่ปรากฏว่า ภาครัฐไม่สามารถออกกฎหมายดังกล่าวได้จึงทำให้ภาครัฐไม่สามารถนำที่ดินที่มีผู้ถือครองแต่ไม่มีการใช้ประโยชน์คืนเป็นของรัฐแล้วนำมาจัดสรรให้แก่ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยได้ ดังนั้น เสนอเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๖๘/๑ ดังนี้ “รัฐพึงมีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่อยู่อาศัยและทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม”

- มีการสอบถามว่า เรื่องการปฏิรูปที่ดินนั้นมีความสำคัญสองเรื่องคือ เรื่องที่หนึ่งการกำหนดขนาดการถือครองที่ดิน และเรื่องที่สองการพัฒนาที่ดินให้มีคุณภาพ ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินการของภาครัฐเพื่อการปฏิรูปที่ดิน ภาครัฐได้ดำเนินการแต่เพียงการกำหนดขนาดการถือครองที่ดินเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการพัฒนาคุณภาพที่ดินให้เหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือการพัฒนาเพื่อเป็นที่อยู่

อาศัย ดังนั้น การเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๖๘/๑ จะทำให้ภาคีรัฐสามารถแก้ไขปัญหเกี่ยวกับ การปฏิรูปที่ดินได้หรือไม่

- วรรคสองของร่างมาตรา ๖๘/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ควรบัญญัติหลักการในลักษณะว่ารัฐควรกระจาย การถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่อยู่อาศัยและทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อเป็น หลักประกันให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้ให้สามารถมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น คณะกรรมการได้บัญญัติ หลักการไว้ในร่างมาตรา ๖๙ โดยกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบ เกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้ เพื่อรองรับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไว้แล้ว

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความว่า “รวมตลอดทั้งพัฒนาเมือง” ในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๖๘/๑ มีความหมายครอบคลุมถึงเรื่องการพัฒนาเมืองให้มีความเจริญเติบโตก้าวหน้าอยู่แล้ว ดังนั้น ควรตัด ความว่า “ให้มีความเจริญเติบโตก้าวหน้า” ออก

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “รัฐพึงวางแผนการใช้ที่ดินของ ประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และจัดให้มี การวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมือง ให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๖๘/๑ ดังนี้

“มาตรา ๖๘/๑ รัฐพึงวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพ ของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และจัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตาม ผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมตลอดทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยคำนึงถึงความต้องการ ของประชาชนในพื้นที่

รัฐพึงมีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่อยู่อาศัยและทำกินได้อย่าง ทั่วถึงและเป็นธรรม”

มาตรา ๖๘/๒

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนำเสนอร่างมาตรา ๖๘/๒ ซึ่งบัญญัติขึ้นใหม่ นำเสนอ ต่อที่ประชุม ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๖๘/๒ รัฐพึงจัดให้มีทรัพยากรน้ำที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของ ประชาชน รวมทั้งการประกอบเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๖๘/๒ ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

มาตรา ๖๙

“มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้

รัฐพึงช่วยเหลือและคุ้มครองให้เกษตรกรที่ยากไร้ให้มีที่ดินทำกิน โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด รวมตลอดทั้งการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอ”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนำเสนอร่างมาตรา ๖๙ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาทบทวน ดังนี้

“มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้

รัฐพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ดินทำกินโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๖๙ ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

มาตรา ๗๐

“มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยในการทำงาน โดยได้รับสวัสดิการ รายได้ และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ได้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในร่างมาตรา ๗๐ โดยเพิ่มหลักการเรื่องจัดระบบแรงงานสัมพันธ์และการประกันสังคม

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า นางสมบุญ สีคำดอกแค สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง ได้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในร่างมาตรา ๗๐ โดยให้เพิ่มหลักการในเรื่องการจัดระบบแรงงาน ระบบไตรภาคี สิทธิของพนักงานที่จะเลือกผู้แทนตน การประกันสังคม การพัฒนาสมรรถนะของแรงงาน การได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม และอาชีพอนามัยในการทำงานและเมื่อพ้นสภาวะการทำงาน

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลักการเรื่องค่าจ้างที่เป็นธรรมนั้น คณะกรรมการได้บัญญัติหลักการไว้ในร่างมาตรา ๗๐ ความว่า “และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ” ซึ่งหมายถึงการได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมด้วย ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๗๐ เป็นดังนี้ “รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยในการทำงาน โดยได้รับ สวัสดิภาพ รายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน” และเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๗๐ ดังนี้ “รัฐพึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ”

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ โฆษกกรรมการ กล่าวว่า ในเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งจัดที่โรงแรมเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในร่างมาตรา ๗๐ สองเรื่องคือ เรื่องที่หนึ่งการใช้แรงงานรัฐต้องคำนึงถึงสุขภาพอนามัยของผู้ใช้แรงงานด้วย และเรื่องที่สองรัฐต้องจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่เป็นมาตรฐานสากล

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- เรื่องการคุ้มครองแรงงานนั้น คณะกรรมการควรเพิ่มหลักการในเรื่องการคุ้มครองแรงงานที่เป็นสตรีให้ได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม และนายจ้างต้องไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมแก่แรงงานที่เป็นสตรีด้วย เช่น การขยายสิทธิการลาเลี้ยงดูบุตรโดยได้รับเงินเดือนเช่นเดียวกับสิทธิของข้าราชการเนื่องจากปัจจุบันแรงงานที่เป็นสตรีหากลาเลี้ยงดูบุตรจะได้รับเงินเดือนเพียงหนึ่งเดือน เป็นต้น

- หลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๗๐ นั้น ครอบคลุมถึงเรื่องการจัดหางานด้วยหรือไม่

- นโยบายด้านเศรษฐกิจนั้น มาตรา ๘๔ (๗) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ และคุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี ซึ่งแตกต่างจากร่างมาตรา ๗๐ คณะกรรมการไม่ได้บัญญัติหลักการเพื่อรับรองให้ภาครัฐมีการส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ และคุ้มครองแรงงานเด็กและสตรีไว้ด้วย

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เหตุผลที่คณะกรรมการไม่บัญญัติความว่า “ประชากรวัยทำงานมีงานทำ” ดังเช่นที่เคยบัญญัติในมาตรา ๘๔ (๗) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เนื่องจากในอนาคตประเทศไทยจะเป็นสังคมของผู้สูงอายุ ไม่อาจทราบได้ว่าประชากรวัยทำงานจะต้องมีอายุเฉลี่ยเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นประชากรในวัยทำงาน คณะกรรมการจึงได้บัญญัติความว่า “ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพและวัย” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ประชากรวัยทำงานมีงานทำ” เพื่อรองรับการศักยภาพการทำงานของประชากรวัยทำงานในอนาคต

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า เรื่องการคุ้มครองศักยภาพแรงงานและการคุ้มครองแรงงานเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงที่ต้องดำเนินการซึ่งจะแตกต่างกับเรื่องการจัดหางานที่เป็นเรื่องของกลไกตลาดว่ามีความต้องการแรงงานด้านใด ดังนั้น ควรคงความว่า “ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพและวัย” ไว้ในร่างมาตรา ๗๐

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๗๐ ดังนี้ “รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงาน โดย อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยมีสุขภาพที่ดีในการทำงาน โดย ได้รับ สวัสดิภาพ รายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม

และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพ และวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน โดยได้รับ สวัสดิการ รายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

รัฐพึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ”

มาตรา ๗๑

“มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่างๆ”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า นายสาธิต อุโหมทามิ เลขาธิการเครือข่ายพสกนิกรไทยรวมใจสามัคคี ได้เสนอความเห็นให้เพิ่มหลักการในเรื่องการส่งเสริมสหกรณ์ว่า “รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนระบบสหกรณ์ วิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยโดยเร็วและต่อเนื่องให้มีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เรื่องนโยบายการจัดระบบเศรษฐกิจนั้น ควรเพิ่มหลักการเรื่องการกระจายรายได้ของประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

- บทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ในหมวด ๖ แผนนโยบายแห่งรัฐนั้น คณะกรรมการไม่ได้บัญญัติหลักการในเรื่องการพัฒนา การส่งเสริม สนับสนุนด้านอุตสาหกรรมไว้ในร่างรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น คณะกรรมการควรเพิ่มหลักการในเรื่องการพัฒนา การส่งเสริม สนับสนุนด้านอุตสาหกรรมไว้ในร่างรัฐธรรมนูญด้วย

- นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจนั้น มาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายเรื่อง เช่น การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น หรือการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ดังนั้น ควรเพิ่มหลักการในเรื่องแผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในร่างรัฐธรรมนูญดังเช่นที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

- การดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจนั้น ภาครัฐจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนอุปโภคบริโภคให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดมูลค่าและเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการจากการที่ประชาชนมีการอุปโภคบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีคือ ทำให้ประชาชนดำรงชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยมากเกินไปจนความจำเป็น และหากมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตก็อาจกระทำการที่เป็นการทุจริตต่อหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดังนั้น คณะกรรมการควรบัญญัติหลักการที่เป็นมาตรการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในลักษณะดังกล่าวขึ้นในอนาคต

- นโยบายการจัดระบบเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้รัฐต้องนำหลักคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการกำหนดนโยบายการจัดระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น ในร่างมาตรา ๗๑ ควรกำหนดให้รัฐต้องนำหลักคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการกำหนดนโยบายการจัดระบบเศรษฐกิจด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า การบัญญัติหลักการเรื่องการจัดระบบเศรษฐกิจ ควรบัญญัติหลักการแบบเปิดกว้างเพื่อให้รัฐสามารถดำเนินการจัดระบบเศรษฐกิจภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ ส่วนหลักการเรื่องการกระจายรายได้ของประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมนั้น คณะกรรมการได้บัญญัติหลักการไว้ในร่างมาตรา ๗๑ ความว่า “ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม” ซึ่งมีความหมายกว้างและครอบคลุมถึงเรื่องการกระจายรายได้ของประชาชนด้วย ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสามของร่างมาตรา ๗๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้ “รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการรัฐวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชน”

ส่วนเรื่องแผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ควรบัญญัติหลักการในร่างรัฐธรรมนูญโดยบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๗๓/๑ ทั้งนี้ มอบหมายให้คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดำเนินการยกร่างหลักการเรื่องแผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้วนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอีกครั้ง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจ ภาครัฐควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจออกเป็นสองลักษณะคือ ลักษณะที่หนึ่งกำหนดดัชนีชี้วัดจากความสุขของประชาชน หรือความสมดุลในคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และลักษณะที่สองกำหนดตัวชี้วัดจากวัตถุที่ได้ดำเนินการ

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสี่ของร่างมาตรา ๗๑ ดังนี้ “ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงส่งเสริมให้เกิดความสมดุล ความสุขสงบและคุณภาพชีวิต”

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ความว่า “ความสุขสงบและคุณภาพชีวิต” ในวรรคสี่ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ควรแก้ไขเป็นว่า “อยู่เย็นเป็นสุข” ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ จนถึงฉบับปัจจุบันโดยใช้คำว่า “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” ประกอบกับความว่า “คุณภาพชีวิต” นั้นเป็นคำที่นำมาจากวัฒนธรรมของชาติตะวันตกที่ต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยสำหรับการใช้ในการสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นซึ่งขัดต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมให้ประชาชนให้ชีวิตอย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ

- ไม่เห็นด้วยกับการบัญญัติวรรคสี่เนื่องจากการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจ รัฐจะต้องส่งเสริมให้เกิดความสมดุล ความสุขสงบและคุณภาพชีวิตซึ่งอาจไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากข้อขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนเท่านั้น แต่อาจเป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชนในพื้นที่เดียวกันแต่มีความเห็นต่างเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในพื้นที่หรือชุมชน ดังนั้น การบัญญัติหลักการดังกล่าวรัฐจะสามารถเข้าไปดำเนินการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เกิดความสมดุล ความสุขสงบและคุณภาพชีวิตได้อย่างไร

- กรณีที่ประเทศมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การพัฒนาด้านพลังงานไฟฟ้า รัฐกำหนดนโยบายที่จะสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าแต่ปรากฏว่าในพื้นที่หรือชุมชนที่รัฐจะดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ประชาชนในพื้นที่มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า ดังนั้น หากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นรัฐจะมีวิธีดำเนินการอย่างไรเพื่อสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างวัตถุและจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนเพื่อให้สามารถดำเนินการก่อสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศด้านพลังงาน

- หลักการเรื่องการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจนั้น ควรเพิ่มหลักการให้รัฐต้องคำนึงถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้น้อยที่สุดประกอบด้วยเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุและจิตใจของประชาชนในพื้นที่หรือชุมชนด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า นโยบายการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ นั้น การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการดำเนินนโยบาย ภาครัฐจะต้องเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์ของส่วนรวมที่จะได้รับกับการเสียประโยชน์ของประชาชนที่ต้องได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศ นอกจากนั้น รัฐจะต้องเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยที่เสียประโยชน์จากการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศดังกล่าวอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมด้วย ดังนั้น จำเป็นต้องบัญญัติวรรคสี่ของร่างมาตรา ๗๑ เพื่อเป็นมาตรการให้รัฐต้องคำนึงถึงการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนประกอบกันด้วยในการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศ ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๗๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้ “ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนประกอบกันด้วย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขร่างมาตรา ๗๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง จัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการรัฐวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชน

ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนประกอบกันด้วย”

๒. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดำเนินการร่างหลักการเรื่องแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้วนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอีกครั้ง

มาตรา ๗๒

“มาตรา ๗๒ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินและงานของรัฐอย่างอื่น รวมตลอดทั้งการบริการประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว”

ประเด็นการพิจารณา

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ กล่าวว่า เรื่องระบบการบริหารราชการแผ่นดินและงานอื่นของรัฐนั้น มีผู้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในร่างมาตรา ๗๒ ให้เพิ่มหลักการให้ครอบคลุมถึงเรื่องการพัฒนาการบริหารราชการแผ่นดินของราชการส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นด้วย

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า คณะรัฐมนตรีได้เสนอความเห็นในเรื่องบทบาทของรัฐที่บัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ และหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐนั้น ควรระบุให้เห็นถึงการคงไว้ซึ่งการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นด้วย

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๗๒ ดังนี้ “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและงานของรัฐอย่างอื่น รวมตลอดทั้งการบริการประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้น เจตนารมณ์ของผู้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้เสนอต้องการให้คณะกรรมการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วน

ท้องถิ่นให้มีความชัดเจน และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการบริหารราชการแผ่นดินของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่นนั้น สังกัดให้ความสำคัญกับเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หลักการเรื่องการบริหารราชการปฏิบัติราชการของราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นนั้น คณะกรรมการควรเพิ่มหลักการในเรื่องการส่งเสริม สนับสนุนให้ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นมีการบูรณาการการปฏิบัติราชการร่วมกันที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นหลัก

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๒ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและงานของรัฐอย่างอื่น รวมตลอดทั้งการบริการประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว”

มาตรา ๗๓

“มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และพึงยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่ไม่จำเป็นโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ออกมาแล้วรัฐไม่ได้ปฏิบัติหรือดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ควรบัญญัติหลักการไว้ในรัฐธรรมนูญว่า กฎหมายที่ออกมาใช้บังคับหากรัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดภายในสามปีนับแต่วันที่ออกกฎหมาย ให้ถือว่ากฎหมายฉบับนั้นเป็นอันสิ้นสภาพบังคับไปโดยอัตโนมัติ เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการพัฒนากฎหมายไปด้วยในตัว

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า กฎหมายที่มีสภาพบังคับในปัจจุบันหลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยกองทุนการออม กฎหมายว่าด้วยสถานสินเชื่อท้องถิ่น หรือกฎหมายว่าด้วยสมาคมผู้ประกอบการอาชีพก่อสร้าง เป็นต้น หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดทำให้กฎหมายหลายฉบับได้ถูกเสนอเพื่อยกเลิกการบังคับใช้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หลักการในเรื่องการตรากฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น ร่างมาตรา ๒๖ ได้กำหนดเงื่อนไขการตรากฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วยซึ่งเป็นหลักการที่ครอบคลุมถึงร่างมาตรา ๗๓ ด้วย

- กฎหมายของประเทศไทยมีรูปแบบการเสนอร่างกฎหมายได้โดยง่ายและไม่มีการประเมินผลกระทบที่ประชาชนจะได้รับจากกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้กับประชาชนและสังคม หรือกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้กฎหมายหลายฉบับมีความล้าสมัย ดังนั้น ควรกำหนดมาตรการบังคับให้แกผู้เสนอกฎหมายจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเสนอร่างกฎหมายเพื่อเป็นการถ่วงถ่วงการเสนอกฎหมายเบื้องต้นก่อนการเสนอร่างกฎหมาย

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๗๓ ดังนี้ “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐพึงจัดให้มีระบบการประเมินผลการดำเนินการหรือบังคับการตามกฎหมายและความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายนั้นตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด”

- มีกรรมการสอบถามว่า กฎหมายกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลเฉพาะกลุ่มภาครัฐจะมีวิธีดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวอย่างไร

- ควรบัญญัติหลักการในลักษณะว่ากฎหมายใดที่ไม่ดำเนินการหรือบังคับใช้ติดต่อกันเป็นเวลาสามปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ ให้กฎหมายนั้นสิ้นสภาพบังคับได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ไม่สามารถบัญญัติในลักษณะว่ากฎหมายใดที่ไม่ดำเนินการหรือบังคับใช้ติดต่อกันเป็นเวลาสามปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ ให้กฎหมายนั้นสิ้นสภาพบังคับได้เนื่องจากกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันหลายฉบับเป็นพระบรมราชโองการที่มีสถานะเป็นกฎหมาย และหลายฉบับเป็นสัญลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ซึ่งปัจจุบันไม่มีการดำเนินการตามกฎหมายนั้นเลย ดังนั้น หากบัญญัติความดังกล่าวจะทำให้กฎหมายลักษณะดังกล่าวสิ้นสภาพทันที

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และพึงยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่ไม่จำเป็นโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐพึงจัดให้มีระบบการประเมินผลการดำเนินการหรือบังคับการตามกฎหมายและความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายนั้นตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด”

มาตรา ๖๘

“มาตรา ๖๘ รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ยากไร้ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าว ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พ้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๐ วันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๘ รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริม และพัฒนาการกีฬาไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ยากไร้ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าว ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พ้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว”

ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ที่แตกต่างกันอย่างเป็นธรรม”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- หลักการในเรื่องการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในมิติด้านต่างๆ นั้น คณะกรรมการจะมุ่งเน้นแต่เฉพาะการพัฒนาทางการศึกษาเพียงด้านเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบได้ แต่จะต้องมีการพัฒนาในมิติอื่น ๆ ประกอบกันด้วย เช่น การพัฒนาจิตใจ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๖๘ ดังนี้ “รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีศักยภาพที่สามารถแข่งขันในนานาประเทศได้”

- มีการถกเถียงแสดงความคิดเห็นว่า ความว่า “มีศักยภาพที่สามารถแข่งขันในนานาประเทศได้” ในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้น อาจมีการตีความได้ว่าปัจจุบันคนไทยไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ดังนั้น การบัญญัติข้อความดังกล่าวจะเป็นการตอกย้ำว่าคนไทยไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถแข่งขันกับนานาประเทศจนต้องมีการบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้รัฐดำเนินการพัฒนาให้คนไทยเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ

- เรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ควรกำหนดให้รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนโดยการพัฒนาจากภายในให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้คนไทยสามารถเจริญเติบโตในเวทีระหว่างประเทศได้อย่างมีศักยภาพและยั่งยืน

- ความว่า “ศักยภาพที่สามารถแข่งขันในนานาประเทศได้” ในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่ หมายถึงการแข่งขันกับนานาประเทศในลักษณะที่ประเทศไทยไม่เสียเปรียบทางการค้ากับนานาประเทศเท่านั้น ไม่ใช่หมายถึงคนไทยไม่มีศักยภาพหรือความสามารถที่จะแข่งขันทางการค้ากับต่างประเทศ

- หลักการในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้นั้น คณะกรรมการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตและความถนัดของคนแต่ละคนเป็นหลัก

- หลักการในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่นี้ยังไม่สื่อความหมายที่ชัดเจนว่าคณะกรรมการมีเจตนารมณ์ในการบัญญัติหลักการในวรรคสองอย่างไร

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้ “รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีความสามารถสูงขึ้น”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรอการพิจารณาความในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่

จากนั้น นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ขอให้ที่ประชุมพิจารณาแนวทางการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญต่อสาธารณชน

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- โฆษกกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่แถลงข่าวเมื่อจบการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายหมวด โดยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจะเป็นผู้ตรวจทานประเด็นและความถูกต้องก่อนที่จะนำไปแถลงข่าว

- ควรมีการสื่อสารกับกลุ่มบุคคลที่มีข้อเรียกร้องให้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อสอบถามความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและกลุ่มบุคคลที่มีข้อเรียกร้องให้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ

- ตามที่คณะกรรมการได้ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอของกลุ่มต่างๆ คณะกรรมการควรจะมีหนังสือแจ้งไปยังกลุ่มดังกล่าวด้วย โดยพิจารณาด้วยว่าควรแจ้งเมื่อใดจึงจะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม

- ควรมีหนังสือแจ้งการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญในช่วงที่คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญใกล้แล้วเสร็จทั้งฉบับ เนื่องจากหากคณะกรรมการแจ้งเมื่อจบการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายหมวด อาจจะทำให้กลุ่มดังกล่าวมีข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องให้แก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมอีกก็ได้

- ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือสอบถามความคืบหน้าในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอของชมรมฯ ซึ่งคณะกรรมการควรจะมีหนังสือแจ้งไปยังชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทยหลังจากที่มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแล้ว หรือจะใช้ช่องทางในการแถลงข่าวเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญที่มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแล้ว

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวว่า คณะกรรมการควรจะมีหนังสือแจ้งไปยังกลุ่มต่าง ๆ ในช่วงที่คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญใกล้แล้วเสร็จทั้งฉบับ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า สภาก่อประชุมชนขอให้คณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องการคุ้มครองประมงพื้นบ้านที่อยู่ในพื้นที่สามไมล์ทะเลจากชายฝั่ง ซึ่งขณะนี้มีความทศวรรษของกฎหมายของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งว่า ในพื้นที่สามไมล์ทะเลจากชายฝั่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ จึงเกิดพื้นที่ทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินของกลุ่มประมงพื้นบ้าน นอกจากนี้ ในช่วงพื้นที่ที่เกินจากสามไมล์ทะเลจากชายฝั่งเป็นเขตการทำประมงพาณิชย์ ซึ่งการทำประมงพาณิชย์มักจะใช้อุปกรณ์จับสัตว์น้ำที่รวมเอาสัตว์น้ำขนาดเล็กไปด้วย ซึ่งมีผลกระทบกับกลุ่มประมงพื้นบ้าน

- หมวด ๑ ถึงหมวด ๖ ของร่างรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องที่มีความใกล้ชิดกับความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนั้น หลังจากคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญในหมวด ๑ ถึงหมวด ๖ เสร็จแล้ว จึงค่อยเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญในหมวดดังกล่าวต่อสาธารณชน

- คณะกรรมการควรนำหมวด ๑ ถึงหมวด ๖ ของร่างรัฐธรรมนูญที่มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาแล้วไปพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะเผยแพร่ต่อสาธารณชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมเนื้อหาในทุกมิติ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวสรุปว่า หลังจากคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญในหมวด ๑ ถึงหมวด ๖ เสร็จสิ้นแล้ว ควรมีการทบทวนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญอีกครั้งหนึ่งก่อนเผยแพร่ในช่วงต้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๙

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๓๐ นาฬิกา

นายณฤพณธ์ ฐิติจันทร์

นิติกรปฏิบัติการ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยาการชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์